

Ἐν ἐνὶ λόγῳ τί μᾶς ἐνδικφέρει ἐκεῖνο ποῦ τοὺς χωρίζει, ἀφοῦ συναντῶνται εἰς τὰς ὑψηλοτέρας ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματός των ;

Ἄρα, ὁ Τολστόη δὲν ἐπερίμεινε τὴν ἀ'Ανάστασιν διὰ νὰ γείνη ὅπως ὁ Οὐγγώ, καλλιτέχνης καὶ ὑπερασπιστὴς ὅλων τῶν ἀποκλήρων.

ΟΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

(*Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν μελέτη τοῦ Ἑνοίκου Φέρορι*).

Ἔως πρὸ ὀλίγων ἀκόμῃ χρόνων, ἡ ἐγκληματολογικὴ ἐπιστήμη εἶχε παραμελήθει τὴν περικτήρησι καὶ τὴν μελέτη τῆς ἀνθρωπίνης ἐγκληματικῆς φύσεως γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ ὅλη τὴ συλλογιστικὴ προσοχὴ τῆς ἐπάνω στὸ φανερωμένον ἐγκλημα ἀναλύοντας αὐτό, ὅχι ὡς ἓνα ἐπεισόδιον καὶ ζωντανὸ δείκτη τῆς ζωῆς, ἀλλὰ μονάχῃ ὡς «παράβασι τοῦ νόμου». στὴν ἐπιφάνειά του τὴν ψυχρῶς νομικὴν, χωρὶς ν' ἀναζητήσῃ στὸ παθολογικὸ στρῶμα τοῦ ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐκφυλισμοῦ τὶς βαθειὰς θρεπτικὰς ρίζες.

Μόνῃ ἡ τέχνη, γιὰ τὴν στέκεται στὴν πραγματικότητά πλεῖο σιμά, καὶ ἀπ' ἐκεῖνην ἀμεσώτερα ὑποβάλλεται, ἦταν προωρισμένον νὰ ἐκτελέσῃ—εἴτε στὴ συγκινητικὴν ρητορείαν τῶν Δικαστηρίων εἴτε στὴν παθητικὴν ἀναπαράστασιν τοῦ μυθιστορήματος ἢ τοῦ δράματος—τὴν ἀνθρώπινον ἀνάλυσιν τοῦ ἐγκλήματος στὸν ἐγκληματία, προτρέχοντας ἔτσι, περσότερο στὸ ψυχολογικὸ μέρος καὶ κζποτε μὲ τὴν διαυγῆ διορατικότητά τῆς ἰδιοφυίας, τὴν τελευταία καὶ νέα ἐπιστημονικὴ φάσιν, ποῦ στὴν Ἰταλίαν, ἀπὸ ὅχι περσότερο τῶν εἴκοσι χρόνων, ἐσημείωσε τὴν ἀρχὴν τῆς ὀργανικῆς καὶ ψυχικῆς περιγραφῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐγκληματίου. μὲ τὰ ἔργα τοῦ Καίσαρος Λομπρόζο καὶ τῆς θετικῆς ἐγκληματολογικῆς σχολῆς : Καὶ εἶνε ἀκριβῶς σκοπὸς τοῦ δοκιμίου αὐτοῦ νὰ ἰδῇ κανεὶς ἂν καὶ πῶς—σὲ μερικὸν ἀπὸ τοὺς πλέον διαφημισθέντας καὶ ἰδιοφυεῖς τύπους τῆς ἐγκληματιῶν—ἡ τέχνη κατῴρθωσε μὲ τὴν περιγραφικὴν γοητεία τῆς ἢ νὰ προδιαγράψῃ ἢ νὰ ἀκολουθήσῃ, μὲ πιστὴν δικίσθησιν τοῦ ἀληθοῦς, τὰ συμπεράσματα ποῦ μόλις ἀπὸ ὀλίγον χρόνον μὲ κόπο ἀπεστάλαξεν ἡ ἐπιστήμη, στὴν ἀνθρωπολογικὴ μελέτη τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν.

*
* *

Τώρα γιὰ μὴν ἀναπαράγωγὴν, ὅχι φανταστικὴ ἢ κατὰ συθήκην, ἀλλ' ἀληθινὴ καὶ θετικὴ τοῦ ἐγκληματικοῦ κόσμου, ἡ νέα ἐπιστήμη ὥρισε ἓνα βᾶσιμον

συμπέρασμα, έναντίον τῶν κλασικῶν ἐγκληματολογικῶν ἐπιστημῶν, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλέστερη πυξίδα γιὰ τὴν ψυχολογικὴ κριτικὴ ποῦ σκοπεύουμε νὰ κάνουμε τῶν ἐγκληματιῶν ἴσθιν τέχνη.

Κι' ἄλθθεια, ἡ κλασικὴ ἐγκληματολογικὴ ἐπιστήμη ἀπὸ τὸν Καίσαρα Μπεκκάρια ἕως ἰστὸν Φραγκίσκο Κερράρα, ἐπειδὴ τὴν ἀπασχολῶσεν ἀποκλειστικῶς τὸ ἐγκλημα, εἶχε ἀφήσῃ πάντα τὸν ἐγκληματικὸν τὸ σιόφως, ἀποδίδοντας σ' αὐτὸν ἓνα μόνο καὶ μέσο τύπο ἀνθρώπου ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι—ἐκτὸς ἀπὸ ἐξαιρετικῶτατες συμπτώσεις φανερῶς ἀτάκτων περιπτώσεων, καθὼς ἡ νηπιότης καὶ ἡ συμφυῆς κωφκλαδικὴ ἢ ἡ φανερὴ τρέλλη ἢ ἡ μέση. Ὡστε κάθῃ τῶρα στὰ δικαστήρια, ὁ δικαστὴς, ἔξω ἀπ' αὐτὲς τὶς συμπτώσεις χρηλιημένες τακτικὰ τὸν κώδικα, δὲν ξέρει καὶ δὲν θελεὶ νὰ ξέρῃ ὅτι μπροστὰ τοῦ ἔρει, τὸν καθέναν ἄξιο κρίσεως, ἓναν ἀνθρωπο διαφρετικὸ ἀπὸ ὅλους τοῦ, ἄλλους—ἐξ αἰτίας; φρικτῶν καὶ ψυχικῶν ὄρων περισσότερο ἢ λιγώτερο φανερῶν—καὶ ἄλλοι δὲν τὸν ἀπασχολεῖ παρὰ μόνο ἡ εὔρεσις τοῦ ἀθροῦ τοῦ κώδικος ποῦ αἰμπερεῖ κκαλίτερον νὰ ἐφαρμοσθῇ ὄχι στὸν ἀνθρωπο ποῦ δικαζει ἀλλὰ στὴν ἀπαράθεσις ποῦ αὐτὸς ἔκανε. Καὶ τὸ πολὺ—ἔξω ἀπὸ τὶς σπάνιες συμπτώσεις παρὰ δόξων καὶ φρικτῶν ἐγκλημάτων, ποῦ καλὰ ἢ κακὰ ὑποβάλλονται στὴν ἐξέτασι τοῦ ψυχικτροῦ—τὸ ἀνώμαλο πλῆθος τῶν κοινῶν ἐγκληματιῶν ὁ δικαστὴς ἐμπροστὰ στὴν ἀνθρώπινη παγκματικότητα, ποῦ πολὺ συχνὰ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κρυφθῇ, τοῦ ἀγροτικοῦ κλέπτα, γιὰ τὴ χειμωνιάτικη ἀνεχει καὶ ταλαιπωρία ἢ τοῦ β. κίου γικτι τοῦ ἔλειπεν ἢ ἀντρορῆ ἢ τοῦ ἐπικαστικτοῦ ἐξ αἰτίας ὁξείας πενεσ ατλ., ὁ δικαστὴς ἠτοχάζει τὴ συνειδησί τοῦ ἀποδίδοντας τὶς συνηθισμένες ἀελαφροντικὲς περιπτώσεις.

Κι' αὐτὲς ἐνῶ φαίνονται ὡς μὴ πρᾶξις δικαιοσύνης, εἶνε εὔλωγοτο δοκουμέντο ἀπαρνημένης δικαιοσύνης, ἐξ αἰτίας ποῦ ἔλειπεν ἢ τελεσφόρος σκέψις τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὁ ἀνθρωπος ἐκεῖνος ἐτύθη ἐπὶ τοῦ θρκνίου τῶν κατηγορουμένων γιὰ ἓνα ἐγκλημα, ποῦ μέσθ στὴν ἴδιχ του χρονικὴ διάρκεια, ἀπὸ ἀνθρωπο σὲ ἀνθρωπο, ἀπὸ χωρα σὲ χωρα, ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ἀποκαλύπτει σὲ τέτοιο σημεῖο τὴ φυσικὴ του συναρμογὴ μὲ τὴν παρῶσα κοινωνικὴ ζωὴ, ποῦ ἀκόμη κ' ἠτέχνη ἀπαξιοῖ νὰ ξεσηκώσῃ τὸ χρακκημιστικό του περίγραμμα, ξεβχμμένο καὶ μονότονο.

Ἀπεναντίας ἡ ἐμπειρικὴ ἐπιστήμη, ὀλίγον ἀπασχολεῖται γιὰ τὶς διαφορὲς, ἐγκλήματος συχνὰ τεχνητὲς, συλλογιστικὲς καὶ ἀσυναρτητες, καθὼς ἡ βυζαντινὲς διακρίσεις σὶς διαφορες μορφὲς προτοβόλης ἐναντίον τῆς κινητῆς περιουσίας ποῦ, ἀν ἐξαιρεθῇ ἡ σύμπραξις τῆς βίαις, ἐνῶ ὅλες κατκντρον νὰ κλέβουν ἀέτως ἢ ἐμμέσως τὸ κτήμα τοῦ ἄλλου, χρητιμεύουν ὕστερα εἰς τὸ νὰ κάμουν τοῦ; κλέπτας νὰ τὸ γλιστρον χονδρικῶς ἀπὸ τοῦ; λαβυρίνθους τοῦ ποινικοῦ κώδικος, ποῦ εἶναι τόσον σκληρὸς γιὰ τοῦ; κλέπτας λιανικῶς.

Ὡστε ἡ νέχ ἀνθρώπινη ἐπιστήμη βάζοντας εἰς τὸ φῶς μᾶλλον τοῦ; διαφο-

ρετικούς χαρακτήρας από έγκληματία σὲ έγκληματία, ὡς ἔκφρασιν ἑνὸς ὠρι-
σμένου ὀργανικοῦ ψυχικοῦ εἰρμοῦ εἰς ἕνα ὠρισμένο φυσικὸ καὶ κοινωνικὸ περι-
βάλλον, ἀντικατέστησε τὸν μοναδικὸ καὶ ἀχρωμο κλασικὸ τύπο μὲ διάφορες
μορφές ἀνθρώπου έγκληματίου.

Κι' αὐτὲς στοὺς χαρακτηριστικούς τους τύπους, γιὰ μιὰ δική μου παληὰ
τώρα βιο-κοινωνιολογικὴ διαίρεσι παραδεγμένη καὶ ἐπιβεβαιωμένη ὕστερα ἀπὸ
ὄλους σχεδὸν τοὺς έγκληματολόγους ἀνθρωπολόγους, περιορίζονται στὶς ἀκόλου-
θες πέντε : τοῦ *ἐκ γενετῆς* έγκληματίου—τοῦ *παράφρονος* έγκληματίου—τοῦ
έγκληματίου *ἐξ ἀποκτηθείσης* ἐξέως—τοῦ έγκληματίου *ἐξ ὀρμῆς πάθους*—καὶ
τοῦ έγκληματίου *ἐκ περιστάσεως* : ὅλες ἀκανόνιστες πάντα, ἀλλὰ κατερχόμενες
ἀπὸ τῆ μεγαλείτερη στῆ μικρότερη ἀκανονισία, καὶ λιγώτερο ἢ περισσότερο συχνές
στοὺς τέλειους καὶ ξεχωριστοὺ, διαλάμποντας τύπους τους, ἀνάμεσα ὀτῆ στα-
χτιὰ μάζα τῆς ἀνουσίας μετριότητος, ποῦ στὸν έγκληματικὸ κόσμο—λιγώτερο
ὅμως παρὰ στὸν κόσμο τῶν τιμίων—ἀποτελεῖ σὰν τὴν ἀξεχώριστη καὶ ἀνώνημη
χρωδιά τοῦ καθημερινοῦ κοινωνικοῦ δράματος¹.

*
* *

Ὁ έγκληματικὸς τύπος—στὸν ὅποτον ὀτὸ 1881 ἐγὼ ἔδωσα τὸ ὄνομα τοῦ
ἐκ γενετῆς έγκληματίου—ποῦ τέτοιος εἶνε ἐξ αἰτίας μιᾶς κληρονομικῆς συν-
θήκης, παθολογικῆς καὶ ἐκφυλιστικῆς ἀνωμαλίας, (έγκληματικὴ νεύρωσις)
ποῦ δὲν περιορίζεται σὲ μιὰ βιολογικὴ μειονεξία, ὅπως ἡ μωρία, ἡ τρέλλα, ἡ
αὐτοκτονία κτλ. ἀλλὰ κάτω ἀπὸ τὴν πίεσι τοῦ ἰδίου περιβάλλοντος προσθέ-
τει μιὰν ἐπιθετικὴ ἀντικοινωνικὴ δύναμι—εἶναι ἡ μορφή ποῦ, μολονότι σκο-
τεινὰ ξεχωρισμένη ἀπὸ τῆ λαϊκὴ διαίθησι, εἶχεν ἔως τώρα μείνη ἀπαρατήρητη
ἢ γιὰ τὴν ἐπίδρασι τοῦ πνευματισμοῦ (spiritualismo) ὀσον πατροπαράδοτου,
ἔσον τεχνητοῦ, εἶναι ἀκόμη καὶ τώρα λυσιπῶδες ἀπαρνημένη, ἀφότου ἡ έγκλη-
ματολογικὴ ἀνθρωπολογία ἐφάνερωνε τὴν λυπηρὰ ὀργανικὴ καὶ ψυχικὴ μορφή—
ἐναντίον τῶν προκαταλήψεων τῆς κλασικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ μὲ τὴν μαρτυ-
ρία τῆς καθημερινῆς καὶ ζωντανῆς πραγματικότητος, μολονότι δὲν εἶνε εὔκολο
νὰ ὀρισθῆ καὶ περιγραφῆ καθαρὰ ἐμπρὸς στοὺς θολοὺς φηκοὺς τῆς κοινῆς αἰ-
σθήσεως, ἀνάμεσα στὴν ὀμίχλη τῶν διανοητικῶν συνηθειῶν.

Ἐγκληματίαις ἐκ γενετῆς, ποῦ πάντα δὲν εἶναι ὁ ἄχρωμος τύπος ὅπως νο-
μίζουν πολλοὶ τώρα, ποῦ συνειθίζου ἀπὸ τὰ δικαστικὰ χρονικὰ καὶ ἀπὸ τὰ
ἐπιστημονικὰ δημοσιεύματα τῆς προπαγάνδας, νὰ ὀμιλοῦν γι' αὐτὸν τὸν ἀνθρω-
πολογικὸ τύπο—ἀλλ' εἴμπορεῖ ἀκόμη νὰ εἶναι, ἐκτὸς τοῦ ψυχροῦ καὶ ἀγρίου

¹ Ferri. Antropologia animale e diritto penale nell' Archivio di psichiatria e
antrop, crim. 1881. Ferri Sociologia criminale, III ediz, Torino 1892, cap. I.

δολοφόνου, ὁ μοιχὸς ὁ βιαίως κτηνώδης, ἢ ὁ λεπτυνθεὶς αἰσχροὸς στὴ διαστροφή τοῦ φύλου του, γιὰ μιὰ συμφύη ἀνωμαλία, ἢ ὁ κλέπτης καὶ ὁ ἀρπάχτης ποῦ μὴ ἔχοντας στὴ φυσιο-ψυχική του ὑφή, ὠργανωμένη καλὰ τὴν ἀποστροφή· ποῦ μὲγα μέρος εἶναι ἕνα τεχνητὸ προϊόν κοινωνικῆς ἀνατροπῆς, νὰ ἀπλώσῃ χέρι στὸ ἔχειν τοῦ ἄλλου, δὲν ἔχει ὅμως ἀρκετὸ πνεῦμα γιὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ στὴν ἀφελῆ, πρωτογενῆ καὶ ἐπιτυχημένη φανερῆ ἀφαίρεσι τοῦ ξένου παρτοφολιοῦ, τὴν πονηρῆ, πολιτισμένη καὶ μὴ καταδικασμένη ἀπογύμνωσι τοῦ πλησίον μὲ τὰ τεχνάσματα τῶν ἐπιχειρήσεων τάχατες ἐμπορικῶν ἢ τραπεζικῶν ἢ χρηματιστικῶν. Ὡστε, γιὰ νὰ διηγηθῆ τὴν ἱστορίαν ἑνὸς περιφήμου κλέπτου ὁ Βολταῖρος ἔλεγε: Il avait autrefois un banquier. Καὶ σ' ὅποιον τοῦ ἐζητοῦσε τὴ συνέχεια τῆς ἱστορίας ἀπαντοῦσεν: Mais...c' est fini.

Ἐγκληματικὰς ἐκ γενετῆς, ποῦ, ἀκριβῶς ἂν εἶνε προικισμένους μὲ ἰδιοφυίαν ἀνώτερη τοῦ μέσου ὅρου τῆς ἐγκληματικῆς ἰδιοφυίας, ποῦ συχνὰ εἶνε ἢ ἴδια— τοῦλάχιστον ἀπὸ μερικὰ σημεῖα καὶ σὲ μερικὰς μορφας— ἀνώτερη τοῦ μέσου ὅρου τῆς κοινῆς ἰδιοφυίας, ἤμπορεῖ νὰ μὴ προσηκούσῃ ἐναντίον κανενὸς ἀρθρου ποινικοῦ νόμου, ἔστω καὶ νὰ εἶνε ἕνας ἀνήθικος ἄνθρωπος, ἕνα ἀντικοινωνικὸ ἄτομο, ἕνας ἀπ' ἐκείνους ποῦ ξέρουν νὰ κλέβουν χωρὶς νὰ κόβουν τσέπες καὶ ξέρουν νὰ σκοτώνουν χωρὶς νὰ μεταχειρισθοῦν τὸ μαχαίρι ἢ τὸ ρεβόλβερ.

Εἶνε ὥστε φυσικὸ καὶ προβλεπόμενον, ποῦ ὁ τύπος αὐτὸς ἐγκληματίου ἐκ γενετῆς, ἐπειδὴ τώρα μόλις τὸν εἶδαμε ἔστω ἢ ἐπιστήμη—δὲν συνκρίνεται συχνὰ στὰ καλλιτεχνικὰ δημιουργήματα· μόλις ἢ μεγαλοφυίαν τοῦ Σαίξπηρ, ὅπως θὰ ἴδοῦμε, στὴν ἀπεικόνισι τῶν ἡρώων του, ἢ ἐκείνη τοῦ Δοστογιέφσκη στὴν παρκατήρησι, πολὺ ἀτομικῆ τῶν καταδικασμένων στὴ Σιβηρίαν ἢ ἡ ἰδιοφυία τοῦ Εὐγενίου Σὺη στὴν παρκατήρησι τῶν παρισινῶν καταγωγίων, εἴμπορεσαν, πρὶν τοῦ Καίσαρος Λομπρόζο, νὰ περιγράψουν τὸν ψυχολογικὸν τύπον τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, ποῦ ὅμως, ὕστερον ἀπὸ τὴ δημιουργίαν τῆς ἐγκληματολογικῆς ἀνθρωπολογίας μπῆκε πλεῖα στὴ σύγχρονη τέχνη, ἰδίως γιὰ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ.

Ἰσάμιο χαρακτηρητικὸν τοῦ τύπου αὐτοῦ—ἐκτὸς τῶν ὁργανικῶν στιγμάτων, κυρίως στὴν ἐγκληματικὴν φυσιογνωμίαν—εἶνε ἢ ἔλλειψις ἢ ἡ συμφύης ἀτροφία τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐκείνης αἰσθησεως, ποῦ εἶνε ἢ ἰσχυρότερη δύναμις γιὰ νὰ ὀρίσῃ τὴν συμπεριφορὰν ἐκαστοῦ ἀτόμου ἐμπρὸς στὴν κοινωνικὴν ὕπου ζῆ.

Κοινωνικὴ αἰσθησις, ποῦ μέρος εἶνε καμωμένη ἀπὸ πρωτοπικὴν πείραν στὴν τριβὴν καὶ στὸ συναγωνισμὸν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ κατὰ μὲγα μέρος μεταδομένη ἀπὸ κληρονομικότητα ἂν ἔνστικτο, ποῦ μόνον γιὰ μιὰ παθολογικὴ συνθήκη, ποῦ ἀποτελεῖται πρὸ παντός ἀπὸ μίαν νεύρωσιν ἐπιληπτικοειδοῦς χαρακτήρος, εἴμπορεῖ νὰ λείπῃ ἀπὸ γενετῆς σ' ἐκείνους ποῦ ἀκριβῶς εἶνε οἱ ἐγκληματικὰ ἐκ γενετῆς ἢ ἠθικοὶ παράφρονες.

Καὶ σ' αὐτούς, ὄχι μόνον ἡ διάνοια εἶνε τὴς περισσότερες φορές, ἀρκετὰ κανονικὴ—ὁμοία δηλαδὴ κατὰ τὸν βαθμὸ καὶ τὴν ποιότητα μὲ τὴ μέση διάνοια τῆς λαϊκῆς μεσαίας καὶ ἀριστοκρατικῆς τάξεως στὴν ὁποίαν εἴμπορεῖ ν' ἀνήκη τὸ ὀρισμένο ἐκεῖνο ἄτομο ἠθικῶς ἀκανόνιστο—ἀλλὰ συχνὰ εἶνε ἀνώτερη κατὰ πολὺ τῆς μέσης. Καθότι, ὅπως συχνὰ συμβαίνει ποῦ ἴστα πρόσωπα ὅπου ἔχουν εἰς ἄκρον ἀνεπτυγμένα αἰσθήματα ἀλτρουισμοῦ, ἀντιστοιχεῖ περιορισμένη διάνοια, ἔτσι σ' ὅποιον εἶνε ἐλλειπτικὸς στὸ ἠθικὸ αἴσθημα. ἡ φύσις ἀφθονα χαρίζει, μίαν ἰδιοψία, ἀν ὄχι β θειά καὶ ἰσόρροπη, ἀλλ' ὅμως πολὺ διακυγῆ καὶ λεπτή ποῦ διπλασιαζει τὴν κακοποιὸ δυνάμει του. γιὰτὶ εἶνε ἐλευθερωμένος ἀπὸ τοὺς χαλινούς καὶ τὰ ἐμπόδια τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως, ποῦ γιὰ τὸν τίμιον ἄνθρωπο ἀποτελοῦν δυστυχῶς στὸν παρόντα κόσμον τοῦ λεγομένου ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ—δηλαδὴ μωσακαρεμένης καὶ ἐμμέσου ἀνθρωποφαγίας—μᾶλλον μίαν ἀδυναμία στὴν πάλῃ τῆς ζωῆς, παρὰ μίαν δυνάμει. Ὡστε, ἔλεγεν ὁ Δάντης Ἀλιγιέρης.

Che dove l'argomento della mente

S'aggiunge al mal volere ed alla possà

Nessun riparo vi può far la gente.

Καὶ ὄχι μόνον ἡ ἀντίληψις τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου εἶνε πολλὰς φορές ἀκωνισμένη—μᾶλλον ἴστους ἀπαταιῶνας παρὰ ἴστους βιαίους—ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα αἰσθήματα, ἐκτὸς τῆς ἠθικῆς αἰσθήσεως, εἴμπορεῖ νὰ εἶναι ἀρκετὰ κανονικά καὶ ὄχι μόνον τὰ ἐγωιστικά—ὅπως εἶνε φυσικό—ποῦ συχνὰ μάλιστα εἶναι, ἐξ αἰτίας τῆς ἠθικῆς ἀναισθησίας, πολὺ ἐρημητικά καὶ ὑπερεξεχοντα, ὅπως ἡ ἐκδίκησις, ἡ πλεονεξία, ἡ κενοδοξία· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγω-αλτρουιστικά αἰσθήματα, ὅπως ἡ οἰκογενειακὴ στοργή, ἡ σπάταλη γενναιοδωρία καὶ ἀκομη καὶ ἡ πίστις καὶ μία κάποια πρωτογενὴς δικαιοσύνη... ὅταν τὸ ὑπερτροφικὸν ἐργὸ τυχαίνει νὰ μὴν ἔχει προσβληθῆ πολὺ ἄμέσως.

Καὶ εἶνε ἀκριβῶς ἡ φανερὴ αὐτὴ κανονικότης διανοίας καὶ αἰσθημάτων, ποῦ—καθὼς ἐγὼ ἀπέδειξα κάνοντας τὴν ψυχολογία τοῦ ἐκ γενετῆς ἀνθρωποκτόνου¹—σχεπάζοντας καὶ μωσακαρεύοντας τὴν βαθειά, συμφυῆ, κρυφὴ ἠθικὴ ἀναισθησία, καθιστᾷ πολὺ δύσκολο ἴστο ἀφρημένο μάτι ὅποιου δὲν ἔχει τὴν τέχνη τῆς ἐμπειρικῆς ψυχολογικῆς ἀνατομίας, τὸ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἠθικὸ περίγραμμα τοῦ ἐγκληματικού αὐτοῦ τύπου· ἔτσι ὅπως ἀποβαίει δύσκολη ἡ ἀντίληψις τῶν φυσικῶν γραμμῶν τῆς τυπικῆς καὶ ἀποκαλυπτικῆς φυσιογνωμίας, σ' ὅποιον δὲν ἔχει τὴν πέτρα τῶν μεθοδικῶν ἀνθρωπολογικῶν παρατηρήσεων, μέσα κ' ἐξω τῶν φυλακῶν καὶ τῶν φρενοκομείων.

(Ἀκολουθεῖ)

ENRICO FERRI

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ὑπὸ Γ. Αὐμπελῆτ)

¹ L'omicidio nell'Antropologia criminale, con Atlante antropologico-statistico. Torino, Rocca edit.